

RP 166/2006 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om service och stöd på grund av handikapp och 4 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om service och stöd på grund av handikapp skall ändras så att möjligheterna till tolktjänst för svårt hörselskadade, hörsel- och synskadade och personer med talskada förbättras. Dessutom föreslås att till lagen skall fogas en bestämmelse om dagverksamhet för handikappade, enligt vilken kommunen skall ordna dagverksamhet för arbetsoförmögna personer som på grund av handikapp inte har förutsättningar att delta i arbetsverksamhet enligt

socialvårdslagen. I propositionen föreslås att lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården skall ändras så att dagverksamheten för handikappade skall vara avgiftsfri socialservice.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2007 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2007.

MOTIVERING

1. Nuläge

Tolktjänster

För alla dem som behöver tolktjänster är tolktjänsterna en viktig serviceform som säkerställer att medborgarnas språkliga rättigheter förverkligas. I samband med den reform av de grundläggande fri- och rättigheterna som trädde i kraft i augusti 1995 togs i regeringsformen in en bestämmelse enligt vilken rättigheterna för dem som använder teckenspråk samt dem som på grund av handikapp behöver tolknings- och översättningshjälp skall tryggas genom lag. Bestämmelsen togs innehållsmässigt oförändrad in i grundlagen, som trädde i kraft i mars 2000.

I lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987, handikappservicelagen) och i den förordning (759/1987, handikappserviceförordningen) som ansluter sig till lagen fastställs kommunens skyldighet att ordna tolktjänster samt kriterierna för att få tjänsten och minimimängden av tjänster. En-

ligt handikappservicelagen skall kommunen ordna tolktjänst för svårt hörselskadade, för hörsel- och synskadade och personer med talskada. Hörsel- och synskadade har rätt till minst 240 timmar och andra till minst 120 tolkningstimmar per kalenderår.

Med stöd av handikappservicelagen ordnas delvis också studietolkning. Inom den grundläggande undervisningen ordnas och bekostas studietolkningen av undervisningsväsendet. De gymnasier och yrkesläroanstalter som har angett teckenspråk som undervisningsspråk svarar för kostnaderna för de tolktjänster som behövs. Studietolkningen för studerande vid andra läroanstalter på andra stadiet bekostas delvis av läroanstalterna, delvis av socialförvaltningen och delvis av dessa tillsammans.

År 2004 använde 3 400 personer tolktjänster enligt handikappservicelagen och de totala kostnaderna för tjänsten var ca 10 miljoner euro. Kostnaderna per klient var i genomsnitt knappt 3 000 euro om året. Inemot 300 studerande behöver årligen studietolkning som

ordnas av socialförvaltningen.

I syfte att trygga tillgången på tjänster och det specialkunnande som behövs har tolk-tjänsten under de senaste åren organiserats på regional basis: tjänsterna produceras av tolkcentraler av vilka en del har en kommun, en del en aktör inom tredje sektorn som huvudman. För närvarande finns det 28 tolkcentraler.

Arbetsverksamhet enligt socialvårdslagen

Bestämmelser om arbetsverksamhet för handikappade togs in i socialvårdslagen (710/1982) som ett led i 2002 års lagstiftningsreform, genom vilken de till socialvården hörande stödåtgärder som vidtas i sysselsättnings syfte för handikappade gjordes klarare. Då hade arbetsverksamheten för handikappade redan etablerats såsom socialservice där de som deltar i verksamheten inte står i anställningsförhållande och på vilken bestämmelserna om anställningsförhållande inte tillämpas. I lagen ingick likväl inte tidigare någon allmän bestämmelse om arbetsverksamhet som inte utförs i anställningsförhållande.

Med arbetsverksamhet avses enligt 27 e § i socialvårdslagen verksamhet i syfte att bevara och främja en persons funktionsförmåga. Arbetsverksamhet är socialservice som kan ordnas för personer vilkas funktionsförmåga på grund av handikapp eller någon annan motsvarande orsak har försämrats så, att de inte har förutsättningar att delta i vanligt arbete eller i sådant arbete enligt lagens 27 d § som anordnas som verksamhet i sysselsättnings syfte för handikappade. Arbetsverksamhet anordnas huvudsakligen av arbets- och aktivitetscenter som har en kommun eller en samkommun som huvudman. Det finns ca 350 sådana center. Arbetsverksamhet kan också ordnas på vanliga arbetsplatser som s.k. öppen arbetsverksamhet. Personer som uppfyller kriterierna enligt 27 e § har inte subjektiv rätt att få delta i arbetsverksamhet, utan verksamhet ordnas enligt kommunens prövning.

Utkomsten för personer som deltar i arbetsverksamhet baserar sig huvudsakligen på förmåner som beviljas på grund av sjukdom eller arbetsoförmåga. Dessutom kan till per-

soner som deltar i verksamheten betalas flitpenning eller liknande. För flitpenningen har inte fastställts något minimibelopp. Enligt 92 § i inkomstskattelagen (1535/1992) är inkomsten skattefri upp till 12 euro om dagen.

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Syftet med lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) är att förebygga utslagning och att främja sysselsättandet av personer som varit arbetslösa en lång tid. Lagen trädde i kraft i september 2001. Arbetskraftsbyrån och kommunen utarbetar en aktiveringsplan i samarbete med personer som uppfyller aktiveringsvillkoret. Om det i samband med utarbetandet av aktiveringsplanen bedöms att personen i fråga inte kan erbjudas en arbetskraftspolitisk åtgärd, skall kommunen som en sista åtgärd ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för en arbetslös som uppfyller villkoren enligt lagen. Staten betalar till kommunen ersättning för anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och dessutom statsandel för social- och hälsovården.

Syftet med arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och den övriga socialservice som kombineras med den är att förbättra en persons förutsättningar så att han eller hon kan komma att omfattas av arbetskraftspolitiska åtgärder. Å andra sidan är arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte den yttersta formen av aktivitet för personer som på ett bestående sätt är utslagna från arbetsmarknaden, varför det inte har fastställts någon maximilängd för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Till den som får arbetsmarknadsstöd och deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas ersättning för uppehälle och till den som får utkomststöd en sysselsättningspenning som är lika stor som ersättningen för uppehälle (fr.o.m. 1.1.2004 8 euro och förhöjd sysselsättningspenning 16 euro).

Arbets- och dagverksamhet som ordnas i enlighet med lagen om utvecklingsstörda

Enligt lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977, lagen om utvecklingsstörda) och förordningen angående specialomsorger om utvecklingsstörda

(988/1977, förordningen om utvecklingsstörda) skall för utvecklingsstörda som en del av specialomsorgerna ordnas arbetsterapi som främjar den utvecklingsstördas anpassning till samhället. Dessutom ordnas dagverksamhet för främst gravt handikappade samt annan behövlig handledning, rehabilitering och funktionell träning för äldre. Bestämmelserna i lagen om utvecklingsstörda är sekundära i förhållande till socialvårdslagen. Sålunda följer arbetsverksamheten för utvecklingsstörda i juridiskt hänseende i första hand socialvårdslagen. Om en person är så svårt utvecklingsstörd att arbetsverksamhet som ordnas enligt socialvårdslagen inte lämpar sig för honom eller henne och t.ex. i specialomsorgsplanen har antecknats arbetsverksamhet, skall verksamheten anses följa lagen om utvecklingsstörda.

Den huvudsakliga inkomsten för utvecklingsstörda som deltar i arbets- eller dagverksamhet är invalidpension som utbetalas av Folkpensionsanstalten. Enligt 24 § i förordningen om utvecklingsstörda kan till en utvecklingsstörd som deltar i arbetsverksamhet utöver pension betalas flitpenning.

Typisk arbetsverksamhet som ordnas vid arbets- och aktivitetscenter är textil- och träarbete samt monterings- och förpackningsarbete som utförs som underleveransarbeten för företag. För personer med grava handikapp ordnas som dagverksamhet bl.a. träning i växelverkan och kunskaper som behövs i det dagliga livet, skapande verksamhet, friluftsliv och annan motion, undervisning och rekreation. Verksamheten enligt lagen om utvecklingsstörda har långa traditioner och ett eget arbets- och verksamhetsnät.

År 2004 deltog inemot 4 000 klienter i dagverksamhet som ordnades med stöd av lagen om utvecklingsstörda och de totala kostnaderna för servicen var 17 miljoner euro. Kostnaderna per klient var i genomsnitt drygt 4 000 euro om året.

Dagverksamhet som en mentalvårdstjänst

I mentalvårdslagen (1116/1990), som trädde i kraft vid ingången av 1991, föreskrivs om mentalvårdstjänster. Ansvaret för tillhandahållandet av mentalvårdstjänster hör till kommunen, som skall sköta om att tjänsterna

tillhandahålls som en del av folkhälsoarbetet, den specialiserade sjukvården och socialvården enligt vad som närmare bestäms om dessa. I socialvårdslagstiftningen finns inte någon uttrycklig bestämmelse om dagverksamhet, men kommunerna har ordnat dagverksamhet för rehabiliteringskliner inom mentalvården i samband med den verksamhet som riktar sig till utvecklingsstörda. Dessutom har för rehabiliteringskliner inom mentalvården ordnats dagverksamhet bl.a. med Penningautomatföreningens stöd.

2. Bedömning av nuläget

Tolkjänster

Till följd av den reform av de grundläggande fri- och rättigheterna som trädde i kraft år 1995 tillsatte justitieministeriet en arbetsgrupp med uppgift att utreda vilka åtgärder som förutsätts för att ställningen för personer som använder teckenspråk skall kunna tryggas genom lag och vilka åtgärder som behövs för att säkerställa att teckenspråkiga ges en tryggad och jämlik ställning jämsides med andra språkliga och kulturella minoriteter. I det betänkande som arbetsgruppen lämnade i december 1996 konstaterar arbetsgruppen bl.a. att för en del av dem som aktivt använder tolk är den i förordningen nämnda minimimängden om 120/240 timmar om året otillräcklig. I praktiken betraktar kommunerna dessa timantal som maximitimantal, varvid de individuella behoven inte tillgodoses. Tillgången till tolktjänster varierar stort både tids- och områdesmässigt antingen för att kommunen inte har ordnat tjänster tillräckligt effektivt eller för att tillgången på tolkar inte är tillräcklig. Arbetsgruppen föreslog också att lagstiftningen utvecklas så att de oklarheter som hänför sig till betalningsskyldigheten för studietolkning kan avhjälpas.

Det har visat sig att det tillgängliga minimitimantalet, 20 minuter om dagen, och i fråga om hörsel- och synskadade ca 40 minuter om dagen, är otillräckligt för att tillgodose de dagliga behoven.

Den av social- och hälsovårdsministeriet tillsatta Handikapparbetsgruppen '96 gav akt på att antalet tolkningstimmar är otillräckligt i synnerhet med tanke på personer som arbe-

tar. Arbetsgruppen uppskattade behovet av tolktjänster för personer som arbetar till ca 450 timmar om året. Utredningsman Erkki Paara fäster i sin rapport (Social- och hälsovårdsministeriets rapporter 2005:4) uppmärksamhet vid talhandikappades samt i synnerhet utvecklingsstördas och autisters svårigheter när det gäller att få tolktjänster, delvis på grund av problem med att få tag på en tolk. Utredningsman Jukka Kumpuvuori (Social- och hälsovårdsministeriets rapporter 2004:14) föreslår att antalet tolkningstimmar skall utökas från nuvarande 20 minuter om dagen till cirka en timme om dagen. Kumpuvuori föreslår att studietolkningen skall omfattas av den primära lagstiftningen så att tolktjänsterna ingår i den undervisning som ordnas av den som tillhandahåller tjänsten.

Dagverksamhet för handikappade

I den gällande lagstiftningen har rätten att delta i dagverksamhet tydligast tryggats för de utvecklingsstörda. I lagen om utvecklingsstörda har nämnts vissa tjänster som hör till specialomsorgerna, såsom verksamhet som främjar samhällelig anpassning till samhället samt individuell vård och annan omvårdnad. Utöver de tjänster som nämns särskilt kan enligt lagen ordnas annan motsvarande verksamhet som är nödvändig för att förverkliga specialomsorgerna. I den regeringsproposition som ledde till stiftandet av lagen om utvecklingsstörda (102/1976) betonas rehabiliteringsmålens prioritet samt att verksamhetsformer som hänför sig till öppenvård skall ges företräde i förhållande till institutionsvård. Fastän dagverksamhet inte uttryckligen har nämnts som en tjänst som hör till specialomsorgerna, har den en etablerad ställning som en del av specialomsorgerna och dessutom finns det ett färdigt servicenätverk för verksamheten.

Enligt 34 § i lagen om utvecklingsstörda skall för ett individuellt förverkligande av specialomsorgerna för varje person som är i behov av specialomsorger godkännas ett specialomsorgsprogram. I praktiken har en svårt utvecklingsstörd persons deltagande i dagverksamhet kunna äventyras av att ett i lagen avsett specialomsorgsprogram inte har utarbetats för en person som är berättigad till ett

sådant. Också kvaliteten är föremål för utmaningar när det gäller att utveckla verksamheten. I överensstämmelse med målen i lagen om utvecklingsstörda skall dagverksamhet ordnas i tillräcklig utsträckning och därtill skall den vara målinriktad och stöda personens förmåga att klara sig i situationer som hänför sig till vardagslivet.

Övriga gravt handikappade personer har inte någon klar på lag grundad rätt att delta i dagverksamhet. I praktiken har exempelvis rehabiliteringsklienter inom mentalvården omfattats av kommunernas dagverksamhet, men de regionala skillnaderna är stora, vilket innebär att olika grupper av handikappade inte bemöts på ett jämlikt sätt. Fastställandet av tjänster till dem som är gravast handikappade förutsätter att lagstiftningen är tillräckligt exakt och förpliktande, eftersom klienterna inte själva klarar av att försvara sina rättigheter. Personer som har bestående svåra funktionshinder på grund av t.ex. hjärnskada eller flera olika skador eller sjukdomar kan särskilt komma att missgynnas av systemet.

3. Målsättning och de viktigaste förslagen

Tolktjänster

I enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens regering utvecklas tolktjänsterna för personer med svåra handikapp. Målet med propositionen är att förbättra tillgången på tolktjänster. Den föreslagna 8 a § om tolktjänster i handikappservicelagen motsvarar till sin form och sitt innehåll i så hög grad som möjligt den gällande handikappserviceförordningens bestämmelser om tolktjänst. Sålunda kan de avgöranden som högsta förvaltningsdomstolen fattat under den nuvarande lagstiftningens giltighetstid fortfarande användas som hjälp vid tolkningen. Avsikten är att regleringen gällande tolktjänster revideras i samband med samordningen av lagarna gällande handikappade, då det också bör beaktas på vilket sätt FN:s konvention om handikappades rättigheter, som är under beredning, påverkar den nationella lagstiftningen.

Målet med den nu föreslagna revideringen är att minska problemen i anslutning till tolk-

tjänster. Enligt den föreslagna paragrafen skall minimimängden tolktjänster per kalenderår vara 360 timmar för personer med hörsel- och synskador och 180 timmar för de övriga som omfattas av bestämmelsen.

Dagverksamhet

Enligt regeringsprogrammet skall tillgången till handikappservice och en jämlik behandling av handikappade tryggas. Med stöd av lagen om utvecklingsstörda ordnas för utvecklingsstörda personer dagverksamhet, om den utvecklingsstörda personen på grund av sitt handikapp inte har förutsättningar att arbeta eller delta i arbetsverksamhet. Målet är att även andra gravt handikappade personer skall ha samma rätt att delta i dagverksamhet. Enligt propositionen skall kommunerna vara skyldiga att ordna dagverksamhet även för sådana gravt handikappade personer som inte får denna tjänst på grundval av utvecklingsstörning. T.ex. en hjärnskada samt kombinationer av olika skador kan åsamka en svår funktionsskada som förhindrar personen i fråga att delta i arbetsverksamhet.

I 8 § i handikappslagen föreskrivs om service för handikappade. I paragrafens 1 mom. föreskrivs om de tjänster som hör till den allmänna skyldigheten att ordna tjänster. I paragrafens 2 mom. definieras de tjänster som gravt handikappade har subjektiv rätt till. Kommunen är skyldig att ordna sådana tjänster som hör till den särskilda skyldigheten att ordna tjänster oberoende av sin ekonomiska situation och till dessa tjänster hör även rätten att anföra besvär i högsta förvaltningsdomstolen.

I propositionen har dagverksamheten fogats till 8 § 2 mom., vilket innebär att det är en tjänst som hör till den särskilda skyldigheten att ordna tjänster. Kommunerna har dock getts prövningsrätt i fråga om den mängd tjänster som ordnas.

I den föreslagna 8 b § i handikappservice-lagen definieras innehållet av dagverksamheten för handikappade. Enligt förslaget skall dagverksamheten stödja den handikappades möjligheter att klara sig självständigt. Dagverksamheten är målinriktad verksamhet som strävar efter att förstärka de färdigheter som de allra gravast handikappade behöver

för att klara de vardagliga sysslorna så självständigt som möjligt. Med dagverksamheten skall också de sociala kontakterna främjas. Växelverkan med andra människor förbättrar livskvaliteten och förebygger psykiska problem. Syftet med lagförslaget är att öka gravt handikappade personers kontakter utanför hemmet. Likväl föreslås att dagverksamhet fortfarande skall kunna ordnas i exempelvis separata lokaler i anslutning till en serviceboendeenhet.

Det föreslås att i paragrafens 2 mom. föreskrivs om för vem dagverksamheten skall ordnas. Då dagverksamhet ordnas skall som gravt handikappade betraktas sådana arbetsoförmögna personer som får sin huvudsakliga försörjning av förmåner som beviljas på grund av sjukdom eller arbetsoförmåga. Definitionen motsvarar till dessa delar definitionen i 27 e § i socialvårdslagen om gravt handikappade personer för vilka ordnas arbetsverksamhet. Dessutom föreslås att en förutsättning för anordnande av dagverksamhet skall vara att en person som på grund av ett mycket svårt funktionshinder som förorsakats av en skada eller sjukdom inte har förutsättningar att delta i arbetsverksamhet i enlighet med socialvårdslagen.

Dagverksamhet kan omfatta t.ex. matlagning, motion, diskussion, utflykter, skapande verksamhet samt övning i sociala färdigheter. Arbetsverksamhet i sin tur omfattar arbetsliknande sysselsättning som avser bevara och främja funktionsförmågan och för vilken kan betalas flitpenning eller någon annan motsvarande ersättning. Om en gravt handikappad klarar av att långsiktigt delta i arbetsliknande sysselsättning, skall 27 e § i socialvårdslagen fortfarande tillämpas. Ett alternativ är också att en person under en bestämd tid vid sidan om deltagande i dagverksamhet prövar delta i arbetsverksamhet eller att det för personen i fråga med hänsyn till hans eller hennes individuella funktionsförmåga ordnas kortvarig arbetsverksamhet och vid sidan om den även dagverksamhet.

Det föreslås att utgångspunkten för anordnande av dagverksamhet skall vara densamma som inom vården av utvecklingsstörda. Personen skall i första hand anvisas arbetsverksamhet, medan dagverksamhet ordnas för de allra gravast handikappade, som inte

på grund av nedsatt psykisk funktionsförmåga har förutsättningar att klara sig i arbetsverksamhet. Verksamheten skall enligt förslaget kunna ordnas för t.ex. en person som lider av kronisk schizofreni och ett svårt funktionshinder till följd av detta, men inte är i behov av sjukhusvård.

Dagverksamhet skall också kunna ordnas på grund av fysisk skada. Det föreslås dock att kommunen skall vara skyldig att ordna dagverksamhet endast om personen i fråga inte har förutsättningar att delta i arbetsverksamhet. En person anses ha förutsättningar att delta i arbetsverksamhet, om han eller hon kan delta i verksamheten t.ex. med hjälp av en personlig assistent. Även för rehabiliteringsklienter inom mentalvården skall arbetsverksamhet vara det primära alternativet framom dagverksamhet.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om mängden av dagverksamhet. Enligt momentet skall för en gravt handikappad i mån av möjlighet ordnas dagverksamhet fem dagar i veckan eller enligt klientens individuella behov mindre än fem dagar i veckan t.ex. om den handikappade kan delta i arbetsverksamhet en del av veckan eller om det är nödvändigt att begränsa deltagandet i verksamheten av hälsoskäl. Verksamhetens dagliga mängd kan även variera.

Enligt förslaget skall en gravt handikappad ha rätt, men inte skyldighet att delta i dagverksamhet. Kommunen är skyldig att ordna dagverksamhet, men på verksamhetens mängd inverkar inte bara orsaker som beror på klienten utan även orsaker som föranleds av den som ordnar verksamheten. Ordlandet av verksamheten skall dock alltid basera sig på en serviceplan som har gjorts upp tillsammans med klienten. Kommunen kan minska mängden verksamhet som ordnas, om den t.ex. i brist på yrkeskunnig personal eller av annat motsvarande skäl inte har möjlighet att ordna tjänster enligt det uppställda målet fem dagar i veckan. Möjligheten att ordna mängden av tjänster enligt fall och situationer kommunerna förutsättningar för att planera sina servicesystem och ställer inte kommunerna inför oskäliga situationer.

I samband med revisionen föreslås att 4 § 6 punkten i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) med be-

stämmelser om avgiftsfrihet för skyddat arbete enligt handikappservicelagen frånsett transport och måltider skall upphävas. Bestämmelsen om skyddat arbete upphävdes genom en lag som trädde i kraft den 1 april 2002 samtidigt som det till socialvårdslagen fogades bestämmelser om verksamhet i sysselsättnings syfte för handikappade och arbetsverksamhet för handikappade. Enligt förslaget skall dagverksamhet för handikappade frånsett transport och måltider vara avgiftsfri socialservice på motsvarande sätt som arbetsverksamhet och verksamhet i sysselsättnings syfte enligt socialvårdslagen.

Eftersom lagen om utvecklingsstörda är primär i förhållande till handikappservicelagen föreslås att det för utvecklingsstörda fortsättningsvis skall ordnas dagverksamhet främst med stöd av lagen om utvecklingsstörda. Den föreslagna bestämmelsen i handikappservicelagen kan komma att tillämpas på en utvecklingsstörd person om den service som ordnas med stöd av lagen om utvecklingsstörda inte är tillräcklig eller lämplig för klienten i fråga. Vid utarbetandet av ett specialomsorgsprogram enligt lagen om utvecklingsstörda skall dock beaktas klientens individuella behov så att programmet även innefattar dagverksamhet enligt behov.

4. Propositionens konsekvenser

Avsikten med propositionen är att förbättra tillgodoseendet av de dagliga behoven hos svårt hörselskadade, hörsel- och synskadade och personer med talskada och att öka deras möjligheter till samhälleligt deltagande med hjälp av tolktjänster.

Genom propositionen tryggas rätten för de allra gravast handikappade att delta i dagverksamhet då personen i fråga på grund av sitt handikapp inte kan arbeta eller delta i arbetsverksamhet. En gravt handikappad persons deltagande i dagverksamhet bidrar till att bevara den handikappades funktionsförmåga och främjar hans eller hennes förutsättningar att klara av de dagliga sysslorna på egen hand, samtidigt som detta hjälper de andra familjemedlemmarna att orka. Dagverksamheten förebygger också psykiska problem i och med att de sociala kontakterna ökar, en normal dagsrytm upprätthålls och

den handikappade har något meningsfullt att göra. Det uppskattas att verksamhetens förebyggande effekt minskar kostnaderna inom social- och hälsovården på lång sikt.

Eftersom kostnadsansvaret för tolktjänster och dagverksamhet enligt förslaget skall ankomma på kommunerna, är det nödvändigt att öka statsandelarna för kommunernas social- och hälsovård så att genomförandet av reformen kan tryggas. Det uppskattas att kostnaderna för de ökade tolktjänsterna uppgår till 5 400 000 euro. Kommunernas kostnader för anordnande av dagverksamhet beräknas uppgå till 17 700 000 euro på årsnivå då man beaktar den dagverksamhet som kommunerna redan nu ordnar för gravt handikappade. Den föreslagna revideringen innebär att ca 3 000 nya klienter kommer att omfattas av servicen. Statens andel på grund av de ökade tolktjänsterna uppgår till 1 830 000 euro och merkostnaderna för anordnande av dagverksamhet till 5 997 000 euro.

I budgetpropositionen för 2007 har i statsandelarna för kommunernas social- och hälsovård föreslagits motsvarande tillägg till följd av lagändringarna.

5. Beredningen av propositionen

Regeringspropositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. Propositionen ansluter sig till totalreformen av handikaplagstiftningen. Med tanke på totalreformen utförde utredningsman Jukka Kumpuvuori en juridisk studie och utredningsman Erkki Paara en utredning om organiseringen och finansieringen av tjänster som gravt handikappade och flerhandikappade personer behöver samt om tryggandet av det specialkunnande som tjänsterna förutsätter.

Utredningarna och de utlåtanden som avgetts om dem har använts som grund för beredningen. I anslutning till totalreformen har ordnats två mer omfattande diskussionsmöten och särskilda förhandlingar med intressentgrupperna. Dessutom har ett antal inofficiella sakkunniggrupper bistått vid beredningen. Företrädare för kommunerna, handikapp- och åldringsorganisationer samt specialomsorgerna om utvecklingsstörda har alla bildat sin egen grupp. I grupperna har också ingått företrädare för Riksomfattande handikapprådet och Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården.

Frågorna i anslutning till kommunernas och statens ansvar för finansieringen och anordnandet av tjänsterna har behandlats i samband med kommun- och servicestrukturprojektet.

Propositionen har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning samt i den socialpolitiska ministergruppen.

6. Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2007 och avses bli behandlad i samband med den.

7. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2007. Åtgärder som verkställigheten av lagarna förutsätter får vidtas innan lagarna träder i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om service och stöd på grund av handikapp**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 3 april 1987 om service och stöd på grund av handikapp (380/1987)
8 § 2 mom., sådant det lyder i lag 101/1995, samt
fogas till lagen nya 8 a och 8 b § som följer:

8 §

Service för handikappade

Kommunen skall ordna skälig färdtjänst jämte följeslagarservice, tolktjänst, dagverksamhet samt serviceboende för en gravt handikappad som på grund av sitt handikapp eller sin sjukdom nödvändigt behöver sådan service för att klara de funktioner som hör till normal livsföring. Om den handikappade är i behov av fortgående anstaltsvård, har kommunen ingen särskild skyldighet att ordna serviceboende.

8 a §

Tolktjänst

Till tolktjänst hör tolkning på teckenspråk eller med andra metoder avsedda att förtydliga kommunikationen då den behövs på grund av arbete, studier, utträttande av ärenden, deltagande i samhällelig verksamhet eller rekreation eller av någon annan sådan orsak.

När det gäller att ordna tolktjänst anses som gravt handikappad den som är svårt hörselskadad eller hörsel- och synskadad och en person med talskada.

Tolktjänst skall ordnas så att svårt hörsel- och synskadade har möjlighet att få minst 360 och andra gravt handikappade minst 180 tolkningstimmar under ett kalenderår.

Med avvikelse från vad som bestäms i 3 mom. ordnas tolktjänst i anslutning till studier i den utsträckning det är nödvändigt för att den handikappade skall kunna klara sina studier.

8 b §

Dagverksamhet

Till dagverksamhet för handikappade hör verksamhet som ordnas utanför hemmet för att stödja den handikappade att klara sig självständigt och för att främja sociala kontakter.

När det gäller att ordna dagverksamhet anses som gravt handikappad en arbetsförmögen person som på grund av ett mycket svårt funktionshinder som förorsakats av en skada eller sjukdom inte har förutsättningar att delta i sådan arbetsverksamhet som avses i 27 e § i socialvårdslagen (710/1982) och som får sin huvudsakliga försörjning av förmåner som beviljas på grund av sjukdom eller arbetsförmåga.

Dagverksamheten skall i mån av möjlighet ordnas så att en gravt handikappad kan delta i verksamheten fem dagar i veckan eller mer sällan om den gravt handikappade kan delta i arbetsverksamhet på deltid eller om det finns något annat på honom eller henne beroende skäl därtill.

Denna lag träder i kraft den 20 . förutsätter får vidtas innan lagen träder i
 Åtgärder som verkställigheten av lagen kraft.

2.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
 upphävs i lagen av den 3 augusti 1992 om klientavgifter inom social- och hälsovården
 (734/1992) 4 § 6 punkten, samt
 ändras 4 § 1 och 5 punkten som följer:

4 §

Avgiftsfri socialservice

Avgiftsfria är följande former av socialservice:

1) socialarbete enligt 17 § 1 mom. 1 punkten i socialvårdslagen (710/1982), rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor enligt momentets 2 punkt samt verksamhet i sysselsättningssyfte för handikappade och arbetsverksamhet för handikappade frånsett transport och måltider enligt momentets 7 punkt,

5) service enligt 8 § 1 mom. i lagen om service och stöd på grund av handikapp

(380/87), tolktjänst, dagverksamhet frånsett transport och måltider samt specialservice i anslutning till serviceboende enligt paragrafens 2 mom. och undersökningar enligt lagens 11 §; för specialkostnaderna för serviceboende kan dock en avgift uppbäras då den handikappade får ersättning för dem med stöd av någon annan lag än lagen om service och stöd på grund av handikapp,

Denna lag träder i kraft den 20 .
 Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 29 september 2006

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Liisa Hyssälä*

1.**Lag****om ändring av lagen om service och stöd på grund av handikapp**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 3 april 1987 om service och stöd på grund av handikapp (380/1987)
8 § 2 mom., sådant det lyder i lag 101/1995, samt
fogas till lagen nya 8 a och 8 b § som följer:

Gällande lydelse

8 §

*Service för handikappade**Föreslagen lydelse*

8 §

Service för handikappade

Kommunen skall ordna skälig färdtjänst jämte följeslagarservice, tolktjänst samt serviceboende för en gravt handikappad som på grund av sitt handikapp eller sin sjukdom nödvändigt behöver sådan service för att klara de funktioner som hör till normal livsföring. Om den handikappade är i behov av fortgående anstaltsvård, har kommunen ingen särskild skyldighet att ordna serviceboende.

Kommunen skall ordna skälig färdtjänst jämte följeslagarservice, tolktjänst, *dagverksamhet* samt serviceboende för en gravt handikappad som på grund av sitt handikapp eller sin sjukdom nödvändigt behöver sådan service för att klara de funktioner som hör till normal livsföring. Om den handikappade är i behov av fortgående anstaltsvård, har kommunen ingen särskild skyldighet att ordna serviceboende.

8 a §

Tolktjänst

Till tolktjänst hör tolkning på teckenspråk eller med andra metoder avsedda att förtydliga kommunikationen då den behövs på grund av arbete, studier, uträttande av ärenden, deltagande i samhällelig verksamhet eller rekreation eller av någon annan sådan orsak.

När det gäller att ordna tolktjänst anses som gravt handikappad den som är svårt hörselskadad eller hörsel- och synskadad och en person med talskada.

Tolktjänst skall ordnas så att svårt hörsel- och synskadade har möjlighet att få minst

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

360 och andra gravt handikappade minst 180 tolkningstimmar under ett kalenderår.

Med avvikelse från vad som bestäms i 3 mom. ordnas tolktjänst i anslutning till studier i den utsträckning det är nödvändigt för att den handikappade skall kunna klara sina studier.

8 b §

Dagverksamhet

Till dagverksamhet för handikappade hör verksamhet som ordnas utanför hemmet för att stödja den handikappade att klara sig självständigt och för att främja sociala kontakter.

När det gäller att ordna dagverksamhet anses som gravt handikappad en arbetsoförmögen person som på grund av ett mycket svårt funktionshinder som förorsakats av en skada eller sjukdom inte har förutsättningar att delta i sådan arbetsverksamhet som avses i 27 e § i socialvårdslagen (710/1982) och som får sin huvudsakliga försörjning av förmåner som beviljas på grund av sjukdom eller arbetsoförmåga.

Dagverksamheten skall i mån av möjlighet ordnas så att en gravt handikappad kan delta i verksamheten fem dagar i veckan eller mer sällan om den gravt handikappade kan delta i arbetsverksamhet på deltid eller om det finns något annat på honom eller henne beroende skäl därtill.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 4 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 3 augusti 1992 om klientavgifter inom social- och hälsovården
 (734/1992) 4 § 6 punkten, samt
ändras 4 § 1 och 5 punkten som följer:

Gällande lydelse

4 §

Avgiftsfri socialservice

Avgiftsfria är följande former av socialservice:

1) socialarbete enligt 17 § 1 mom. 1 punkten socialvårdslagen (710/82) och rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor enligt momentets 2 punkt,

5) service enligt 8 § 1 mom. lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/87), tolktjänst och specialservice i anslutning till serviceboende enligt paragrafens 2 mom. samt undersökningar enligt lagens 11 §; för specialkostnaderna för serviceboende kan dock en avgift uppbäras då den handikappade får ersättning för dem med stöd av någon annan lag än lagen om service och stöd på grund av handikapp,

6) skyddat arbete enligt 22 § 2 mom. lagen om service och stöd på grund av handikapp frånsett transport och måltider,

Föreslagen lydelse

4 §

Avgiftsfri socialservice

Avgiftsfria är följande former av socialservice:

1) socialarbete enligt 17 § 1 mom. 1 punkten i socialvårdslagen (710/1982), rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor enligt momentets 2 punkt *samt verksamhet i sysselsättningssyfte för handikappade och arbetsverksamhet för handikappade frånsett transport och måltider enligt momentets 7 punkt,*

5) service enligt 8 § 1 mom. i lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/87), tolktjänst, *dagverksamhet frånsett transport och måltider samt* specialservice i anslutning till serviceboende enligt paragrafens 2 mom. och undersökningar enligt lagens 11 §; för specialkostnaderna för serviceboende kan dock en avgift uppbäras då den handikappade får ersättning för dem med stöd av någon annan lag än lagen om service och stöd på grund av handikapp,
 (6 punkten upphävs)

*Denna lag träder i kraft den 20 .
 Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*